

Strategia Rozwiązywania Problemów
Społecznych Powiatu Radomskiego
na lata 2025-2030

**Powiatowe Centrum
Pomocy Rodzinie**
w Radomiu

Spis treści

WSTĘP	3
ROZDZIAŁ I – PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII	5
I.1 GŁÓWNE RAMY PRAWNE	5
II.2 POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO SZCZEBŁA.....	6
ROZDZIAŁ II – PROCES USPOŁECZNIANIA I SŁOWNIK POJĘĆ	12
II.1 PROCES USPOŁECZNIANIA.....	12
II.2 SŁOWNIK POJĘĆ	12
ROZDZIAŁ III – CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO	13
III.1 INFORMACJE OGÓLNE	13
III.2 LUDNOŚĆ	13
III.3 EDUKACJA.....	14
III.4 POMOC SPOŁECZNA	15
III.5 BEZROBOCIE.....	16
III.6 DZIAŁALNOŚĆ POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE W RADOMIU	16
ROZDZIAŁ IV – DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	24
IV.1 WPROWADZENIE	24
IV.2 WNIOSKI Z DIAGNOZY	24
IV.3 REKOMENDACJE Z DIAGNOZY	26
ROZDZIAŁ V – ZASOBY INSTYTUCJONALNE	29
ROZDZIAŁ VI – ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE.....	30
VI.1 ANALIZA SWOT	30
VI.2 DANE PROSPEKTYWNE	44
ROZDZIAŁ VII – CELE GŁÓWNE, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA.....	46
VII.1 WIZJA I MISJA	46
VII.2 CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	46
ROZDZIAŁ VIII – PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ.....	52
ROZDZIAŁ IX – SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII	54
IX.1 PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII	54
IX.2 RAMY FINANSOWE STRATEGII	54
IX.3 INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII.....	55
IX.4 MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII	56
SPIS TABEL	57

Wstęp

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie powiatu, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin - mieszkańców powiatu.

W ujęciu R. Marisa problemy społeczne to: „ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”¹. Z kolei według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przezwyciężenia,
- można go przezwyciężyć przez zbiorowe działanie.

Strategia opracowana dla struktury powiatowej jest dokumentem szczególnym. Odnosząc się w swych zapisach kierunkowych do zadań i możliwości realizacyjnych samorządu powiatowego, musi brać pod uwagę przesłanki wynikające z działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej szczebla gminnego. Stąd właśnie, w porównaniu ze strategiami gminnymi, dokument powiatowy sygnalizuje występujące w poszczególnych gminach problemy społeczne, projektując rozwiązania systemowe pozostające poza zasięgiem możliwości kompetencyjnych samorządu gminnego.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie szybkich zmian technologicznych oraz pocovidowej rzeczywistości, następuje spiętrzenie problemów, które mogą prowadzić do apatii, wycofania

¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Frysztacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

się i alienacji. Dlatego stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno-kulturowych staje się pożądane. Część społeczności mimo otrzymywanego wsparcia w ww. zakresie, nadal nie jest w stanie przezwyciężyć swoich problemów. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z uzależnieniami.

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć. Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach, gdzie one już występują.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją. Działania i decyzje podejmowane w najbliższym okresie jak i w przyszłości powinny uwzględniać cele i założenia niniejszej Strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że Strategia jest dokumentem „żywym”, co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

Rozdział I – Podstawy prawne opracowania Strategii

I.1 Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 19. pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r. poz.1283 ze zm.). Ustawa ta określa:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej,
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
- 3) organizacje pomocy społecznej,
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w powiecie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 107);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1673);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 44 ze zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1491);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 917);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 323 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1993);

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 475 ze zm.);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 146 ze zm.);
- ustawa z dnia 19 lipca 2019r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1411).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji Strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej czy budownictwa socjalnego.

II.2 Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia jest głównym narzędziem realizacji polityki społecznej i socjalnej oraz dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej przedstawiono sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno- gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania Państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna.
2. Polska Cyfrowa.
3. Kapitał ludzki.
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski.

1. Rozwój regionalny.
2. Transport.

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

1. Kapitał społeczny.
2. Sprawne państwo.

Narodowy Program Zdrowia 2021-2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.
2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadania Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej, niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji

oraz rozwiązywania problemów społecznych, obliguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna.

Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR: Kapitał ludzki i społeczny. Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Cel główny doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

1. Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
2. Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
3. Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia solidarności społecznej

Działania przewidziane w KPRES ujęto w czterech obszarach tematycznych.

- Solidarna wspólnota lokalna. Obszar ten dotyczy współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną, a w szczególności samorządową. Przewidziane w nim działania pozwolą zmienić zasady współpracy między samorządem a podmiotami ekonomii społecznej tak, aby mieszkańcy wspólnot samorządowych mieli dostęp do lepiej zaplanowanych i dopasowanych do indywidualnych potrzeb usług społecznych, świadczonych w szczególności przez podmioty działające lokalnie.
- Solidarny rynek pracy. W tym obszarze zebrane zostały działania dotyczące reintegracji społecznej i zawodowej realizowanej przez różne podmioty ekonomii społecznej (np.: CIS, KIS, WTZ, ZAZ przedsiębiorstwa społeczne). Określone zostały również warunki niezbędne do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz najważniejsze instrumenty wsparcia zatrudnienia

w tych podmiotach. Wszystkie te działania przyczynią się do zwiększenia szans na pracę i pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym dla osób w szczególnej sytuacji życiowej (np. bezrobotnych, niepełnosprawnych, ubogich).

- Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna. Obszar ten obejmuje działania, dzięki którym podmioty ekonomii społecznej będą mogły efektywniej konkutować z innymi przedsiębiorcami i wzmacniać swoją samodzielność. Dzięki temu bardziej stabilne będą miejsca pracy tworzone w tych podmiotach. W KPRES przewidziano m.in. dedykowane dla podmiotów ekonomii społecznej wsparcie doradcze, pożyczki, a także działania wspierające powstawanie sieci i partnerstw.
- Solidarne społeczeństwo. W tym obszarze znalazły się działania edukacyjne i promujące ekonomię społeczną. Będą one skierowane w szczególności do osób młodych. Ponadto przewidziano także upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej wśród przedstawicieli władz publicznych.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Głównym celem przyjętej polityki publicznej w perspektywie do roku 2030 jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny

polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;
- Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.
5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno-programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce. Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw promieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące

przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania umożliwiające angażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych, jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+

W dniu 24 maja 2022 roku Sejmik Województwa Mazowieckiego podjął Uchwałę Nr 72/22 w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Jest to najważniejszy i podstawowy dokument samorządu województwa określający obszary, cele i kierunki polityki rozwoju regionu, stanowiący punkt wyjścia do przygotowania pozostałych regionalnych dokumentów strategicznych i operacyjnych.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ stanowi ramy dla realizacji polityk rozwojowych. Dokument – jak sam wskazuje – jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa, określającym kierunki polityki rozwoju w perspektywie średnio- i długookresowej, wskazującym główne wyzwania, a także cele rozwojowe regionu do zrealizowania przez samorząd województwa oraz inne podmioty.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ kładzie nacisk na pięć głównych obszarów:

1. OBSZAR I. GOSPODARKA – Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze. Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii;
2. OBSZAR II. DOSTĘPNOŚĆ – Dostępne i mobilne Mazowsze. Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego;
3. OBSZAR III. ŚRODOWISKO I ENERGETYKA – Zielone niskoemisyjne Mazowsze. Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody;
4. OBSZAR IV. SPOŁECZEŃSTWO – Mazowsze zintegrowane społecznie. Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki
5. OBSZAR V. KULTURA I DZIEDZICTWO – Mazowsze bogate kulturowo. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia.

Rozdział II – Proces uspołeczniania i słownik pojęć

II.1 Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

II.2 Słownik pojęć

WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy

MISJA – sens naszego istnienia i działania

PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR)

CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju

ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

Rozdział III – Charakterystyka środowiska społecznego

III.1 Informacje ogólne

Powiat radomski jest powiatem ziemskim, położonym w województwie mazowieckim. Graniczy z 6 powiatami województwa mazowieckiego: szydłowieckim, przysuskim, białobrzeskim, kozienickim, zwoleńskim, lipskim i z 1 powiatem województwa świętokrzyskiego: starachowickim oraz z miastem na prawach powiatu Radomiem. Siedzibą powiatu jest miasto Radom. Powierzchnia powiatu radomskiego wynosi 1 530 km² co stanowi 4,3% powierzchni województwa mazowieckiego.

Administracyjnie powiat dzieli się na 13 gmin: 1 miejska Pionki, 4 miejsko-wiejskie: Iłża, Jedlnia-Letnisko, Przytyk i Skaryszew oraz 8 wiejskich: Gózd, Jastrzębia, Jedlińsk, Kowala, Pionki, Wierzbica, Wolanów i Zakrzew.

III.2 Ludność

Według stanu na koniec 2023 roku liczba ludności powiatu radomskiego wyniosła 151 331 osoby, z czego 50,4% stanowiły kobiety, a 49,6% - mężczyźni. Struktura ludności powiatu przedstawiała się następująco: osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły w 2023 roku 20,7% populacji, osoby w wieku produkcyjnym – 59,1%, a w wieku poprodukcyjnym – 20,1%. W roku 2023 liczba ludności wzrosła o 0,1% w stosunku do roku poprzedniego.

Tabela 1 Struktura ludności powiatu radomskiego

Grupa wiekowa	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2022 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0-17 lat)	31 572	15 319	16 253
Wiek produkcyjny (18-59/64 lata)	89 881	41 472	48 409
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65 lat)	29 749	19 414	10 335
2023 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0-17 lat)	31 357	15 222	16 135
Wiek produkcyjny (18-59/64 lata)	89 506	41 455	48 051
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65 lat)	30 468	19 660	10 808

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Średni przyrost naturalny w latach 2013-2023 w powiecie radomskim wynosił -36. Średnia wartość przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców w analizowanych powiecie wyniosła w tym okresie -0,2‰ (dla porównania w województwie mazowieckim było to -0,6‰, a w ogóle kraju -1,7‰).

Średnie saldo migracji międzypowiatowych na pobyt stały w latach 2013-2023 w powiecie radomskim wynosiło 97. Średnia wartość salda migracji na 1 000 mieszkańców wyniosła w tym okresie 0,6‰ (dla porównania w województwie mazowieckim wyniosła 2,2‰).

Na terenie powiatu radomskiego działało na koniec 2023 roku łącznie 14 155 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON, z czego 96,9% stanowiły podmioty zatrudniające do 9 pracowników.

III.3 Edukacja

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku 19,8% ludności powyżej 13 lat w powiecie radomskim posiadało wykształcenie wyższe, a 32,9% - wykształcenie średnie i policealne. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymowało się 22,8% mieszkańców powiatu radomskiego, gimnazjalnym – 3,6%, natomiast 15,7% - podstawowym ukończonym. 3,4% mieszkańców powiatu zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W roku 2023 w powiecie radomskim mieściły się 103 przedszkola oraz 78 szkół podstawowych, a ponadto 12 szkół ponadpodstawowych, ponadgimnazjalnych i policealnych.

Tabela 2 Informacje o szkolnictwie w powiecie radomskim

Kategoria	2022	2023
Placówki wychowania przedszkolnego	105	103
Szkoły podstawowe	79	78
Szkoły ponadpodstawowe, ponadgimnazjalne i policealne	12	12

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

III.4 Pomoc społeczna

W 2023 roku ze środowiskowej pomocy społecznej w powiecie radomskim korzystało 2 200 rodzin i 4 695 osób – mniej niż rok wcześniej.

Tabela 3 Gospodarstwa domowe i osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w powiecie radomskim

Kategoria	2022	2023
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	2 233	2 200
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	4 800	4 695

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

W 2023 roku najwięcej rodzin w powiecie radomskim było objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa (1 085), bezrobocia (1 028), niepełnosprawności (900) oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby (817).

Tabela 4 Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej według przyczyn w powiecie radomskim

Kategoria	2022	2023
Ubóstwo	1 358	1 085
Sieroctwo	2	1
Bezdomność	29	37
Potrzeba ochrony macierzyństwa	300	248
Bezrobocie	1 196	1 028
Niepełnosprawność	894	900
Długotrwała lub ciężka choroba	824	817
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	360	335
Przemoc domowa	63	22
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	1	2
Alkoholizm	218	195
Narkomania	2	4

Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	42	48
Zdarzenie losowe	23	20
Sytuacja kryzysowa	2	14

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

III.5 Bezrobocie

W 2023 roku w powiecie radomskim zarejestrowanych jako bezrobotne było 7 458 osób, z czego 47,4% stanowiły kobiety.

Tabela 5 Informacje o bezrobociu w powiecie radomskim

Kategoria	2022		2023	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
Bezrobotni	7 476	3 624	7 458	3 536

Źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie radomskim wynosiła w 2023 roku 16,3%. Dla porównania w województwie mazowieckim było to 4,0%, a w ogóle kraju – 5,1%. W 2013 roku stopa bezrobocia rejestrowego w analizowanym powiecie wynosiła 30,4%, zatem na przestrzeni dekady odnotowano znaczący spadek.

III.6 Działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu realizuje szereg działań związanych z:

- **zapewnieniem wsparcia osobom znajdującym się w różnych sytuacjach kryzysowych zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym**

Wsparcie społeczne, jako czynnik ochronny jest szczególnym rodzajem pomocy społecznej, która ma służyć rozwiązywaniu problemów osób, którym bez pomocy z zewnątrz byłoby bardzo trudno funkcjonować w środowisku i realizować role społeczne. W tej grupie mieszczą się osoby starsze, niepełnosprawne, odczuwające w codziennym funkcjonowaniu wiele ograniczeń wynikających z dysfunkcji fizycznych i psychicznych.

Na terenie powiatu funkcjonuje **Środowiskowy Dom Samopomocy w Jedlance**. Jest to jednostka dziennego pobytu, z której usług korzysta 35 uczestników: 15 osób z niepełnosprawnością intelektualną i 20 osób przewlekłe chorych psychicznie. Dom obejmuje swoim zasięgiem mieszkańców z terenu 4 gmin powiatu radomskiego: Jedlińsk, Jastrzębia, Przytyk oraz Zakrzew.

Czasem jednak różne okoliczności życiowe nie pozostawiają wyboru i przyszłość osoby starszej, schorowanej, niepełnosprawnej oznacza pobyt w placówce - domu pomocy społecznej, nie we własnym domu. W powiecie radomskim funkcjonują trzy takie placówki, które starają się stworzyć osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności godne warunki zbliżone do domu rodzinnego.

Są to:

1. **Dom Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach**, przeznaczony dla 130 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.
2. **Dom Pomocy Społecznej w Wierzbicy**, dla osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie /88 miejsc/ z oddziałem dla osób przewlekle somatycznie chorych /38 miejsc/.
3. **Dom Pomocy Społecznej w Jedlance**, przeznaczony dla 140 mieszkańców, przewlekle psychicznie chorych.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pierwszeństwo przed umieszczeniem dziecka w instytucjonalnych formach pieczy ma forma rodzinna.

Są jednak sytuacje, w których nie można zapewnić dziecku możliwości wzrastania w rodzinie zastępczej, alternatywą staje się wówczas piecza instytucjonalna, czyli placówka opiekuńczo – wychowawcza. Tego typu jednostka jest prowadzona na zlecenie powiatu radomskiego przez Caritas Diecezji Radomskiej. Są to:

- „Dom dla dzieci nr 1”, usytuowany w Jasieńcu Łżeckim Dolnym 52 m. 1;
- „Dom dla dzieci nr 2”, usytuowany w Jasieńcu Łżeckim Dolnym 52 m. 2;
- „Dom dla dzieci nr 3”, usytuowany w Starachowicach, przy ul. 1 Maja 13b.

Powiatowe Centrum Opiekuńczo – Mieszkalne w Krzyżanowicach to nowa jednostka organizacyjna Powiatu Radomskiego, która rozpoczęła swoją działalność z dniem 1 stycznia 2023 roku. Jest to ośrodek wsparcia dziennego z miejscami całodobowego pobytu. Placówka ma za zadanie wsparcie w formie pobytu dziennego i całodobowego 23 osób dorosłych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Centrum zapewnia 15 miejsc dla uczestników korzystających z usług w zakresie pobytu dziennego od poniedziałku do piątku przez 8 godzin dziennie oraz 8 miejsc dla uczestników korzystających z usług w zakresie pobytu całodobowego przez siedem dni w tygodniu.

- **Organizacją systemu pieczy zastępczej, w tym realizacją świadczeń dla rodzin zastępczych i podopiecznych pieczy zastępczej:**

Pieczą zastępczą jest sprawowana w sytuacji, kiedy rodzice naturalni nie są w stanie w sposób właściwy realizować wobec dziecka funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Jest konsekwencją ingerencji sądu w sprawowanie przez rodziców władzy rodzicielskiej,

jednak dziecko umieszczone w pieczy prawnie nadal pozostaje dzieckiem swoich rodziców.

W 2023 roku **49** dzieci zostało umieszczonych w różnych formach pieczy, tj. **43** dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej, **6** dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Poniższa tabela przedstawia stan rodzin zastępczych, w podziale na typy rodzin, zgodnie z art. 39 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Tabela 6 Dane na temat rodzin zastępczych w powiecie radomskim w 2023 roku

Typy rodzin zastępczych	liczba rodzin	liczba dzieci (w tym pełnoletnich wychowanków)
Rodzina zastępcza spokrewniona z dzieckiem	59	80
Rodzina zastępcza niezawodowa	35	42
Rodziny zastępcze zawodowe, w tym:	8	31
- pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	2	6
- specjalistyczne	0	0
- zawodowe	6	25
- Rodzinny Dom Dziecka	1	8
Ogółem:	103	161

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu.

Wszystkie rodziny zastępcze i prowadzący rodzinny dom dziecka są objęci wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, funkcję tą pełniło w minionym roku 6 osób. Ogółem w ciągu całego 2023 roku w **116** rodzinach zastępczych przebywało **193** dzieci. W trakcie roku miały jednak miejsce rotacje związane z odejściem dzieci z rodzin zastępczych np. w związku z adopcją, usamodzielnieniem, powrotem do rodziny biologicznej etc.

Powiat radomski oferuje zarówno rodzinom zastępczym, jak i podopiecznym rozmaite formy wsparcia – adekwatnie do występujących potrzeb: udział w grupie wsparcia, pomoc psychologa, prawnika, terapeuty etc. Wsparciem są także objęci pełnoletni wychowankowie rodzinnych oraz instytucjonalnych form pieczy zastępczej.

W omawianym okresie, w ramach działań promocyjnych, wzorem ubiegłych lat, kontynuowano szereg akcji informacyjnych oraz kampanii reklamowych, mających na celu dotarcie do jak największej liczby osób, których chciano tą ideą zainspirować

(kampanie w mediach, konferencje, spotkania promujące ideę zastępczego rodzicielstwa w środowisku, materiały informacyjne – plakaty, ulotki, poradniki etc.). Dzięki tym staraniom udaje się pozyskiwać nowych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Przedmiotowe zagadnienie obejmuje tematykę związaną z przyznawaniem świadczeń m. in. na podstawie decyzji administracyjnych i wydatkowaniem na tej podstawie środków finansowych, sporządzaniem list wypłat, rozliczeniami finansowymi z gminami powiatu radomskiego, które partycypują w kosztach utrzymania dzieci pochodzących z ich terenu, zawieraniem porozumień pomiędzy powiatami.

- **przeciwdziałaniem przemocy domowej**

Na zlecenie powiatu radomskiego, zadania profilaktyczne mające na celu wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci i młodzieży w rodzinach zagrożonych przemocą z terenu gminy Wierzbica i gmin ościennych realizowała w formie świetlicy środowiskowej „Betania” Parafia Rzymsko – Katolicka św. Stanisława Bpa M. w Wierzbicy. Wśród oferowanych form wsparcia znajdowały się m.in. pomoc w nauce, pomoc w kryzysach szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych, osobistych czy twórcza organizacja czasu wolnego, zwłaszcza poprzez organizację zabaw, zajęć sportowych, artystycznych i wycieczek.

We współpracy ze Stowarzyszeniem na Rzecz Wspierania Rodzin „Nowe Perspektywy” w 2023 roku, wzorem ubiegłych lat zorganizowano grupę 15 rodziców biologicznych, którzy stracili prawo do opieki nad swoimi dziećmi poprzez umieszczenie ich w pieczy zastępczej. Głównym celem działań było wieloaspektowe wsparcie prowadzące do rozwiązania istniejących problemów, wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą, wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczej u rodziców w celu zapobiegania umieszczenia dzieci poza rodziną biologiczną, poprawy ich funkcjonowania, wzmocnienie relacji rodzinnych. Ponadto rodzice biologiczni mieli możliwość skorzystania z indywidualnych konsultacji psychologicznych, terapeutycznych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu w ramach profilaktyki udziela wsparcia psychologicznego i pedagogicznego dla osób i rodzin zgłaszających się po poradę w zakresie spraw opiekuńczo-wychowawczych, metod postępowania, pożądanych postaw wychowawczych. W 2023 roku odnotowano 81 takich porad i konsultacji.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu jest wpisane do rejestru jednostek specjalistycznego poradnictwa województwa mazowieckiego prowadzonego przez Wojewodę Mazowieckiego. Mieszkańcy powiatu radomskiego mogą zatem korzystać z bezpłatnego poradnictwa: psychologicznego oraz prawnego. Aktualnie specjalistycznego wsparcia udziela 2 psychologów: specjalista w zakresie

psychoprofilaktyki i pomocy psychologicznej oraz specjalista - psycholog kliniczny. Udzielono ogółem 41 porad 13 mieszkańcom powiatu radomskiego, w tym 9 osobom dorosłym i 3 dzieci. Poradnictwo dotyczyło trudnej sytuacji życiowej, problemów rodzinnych, zaburzeń afektywnych, niepełnosprawności. Oprócz udzielania wsparcia na miejscu, psycholog przeprowadzał wizyty w środowisku. W 2023 roku przeprowadzono 10 takich wizyt (9 wizyt w rodzinach, 1 zespół wychowawczy w szkole). W omawianym okresie psycholog sporządził również 51 diagnoz psychofizycznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, zwykle z powodu przemocy fizycznej, emocjonalnej, zaniedbań ze strony rodziców.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest przygotowane również do realizacji oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową, zatrudnia odpowiednich specjalistów.

- **realizacją zadań na rzecz osób z niepełnosprawnością:**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu kieruje szereg możliwości wsparcia dla osób z niepełnosprawnością – prezentuje je tabela poniżej.

Tabela 7 Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających z różnych form wsparcia realizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu w latach 2021-2023

Nazwa	2021	2022	2023
Turnusy rehabilitacyjne (liczba osób korzystających)	254	226	290
Likwidacja barier architektonicznych (liczba osób)	28	12	16
Sport, kultura, turystyka (liczba osób korzystających / liczba wspartych stowarzyszeń)	461/10	861/11	964/11
Sprzęt rehabilitacyjny (liczba osób korzystających)	15	25	18
Przedmioty ortopedyczne (liczba wniosków)	1 156	1 232	1 406

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu

W 2023 roku realizowane były następujące programy PFRON: „Aktywny Samorząd” Moduł I i Moduł II, którego celem jest przygotowanie beneficjentów programu do pełnienia różnych ról społecznych poprzez włączenie do społeczeństwa informacyjnego, likwidację barier w poruszaniu się oraz barier transportowych. Poprzez zastosowanie

elementów wspierających ich zatrudnienie oraz poprzez podwyższenie kwalifikacji.
Z Programu skorzystało :

	2021		2022		2023	
MODUŁ I		705.918	91	851.539	155	799.928
w tym:	148					
Oprzyrządowanie do samochodu	3	25.550	8	58.459	12	54.481
Prawo jazdy kat. B i C	1	1.252	1	1.500	4	8.888
Sprzęt elektroniczny	28	175.006	46	257.498	37	202.905
Szkolenie-obsługa sprzętu elektronicznego	3	8.000	0	0	0	0
Zakup wózka elektrycznego	15	67.073	10	124.700	6	102.000
Zakup skutera	9	64.125	8	59.700	12	87.975
Naprawa wózka	2	23.538	12	33.750	10	19.960
Zakup protez	9	14.200	3	77.560	1	3.800
Zapewnienie opieki	1	312	3	4.670	5	15.589
MODUŁ II	77	226.862	71	233.702	64	219.530
Razem MODUŁ I + II	225	932.780	162	851.539	219	1.019.458

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu

Program wyrównywania różnic między regionami III” w Obszarach B, D i F, którego celem jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Program zakłada zwiększenie koncentracji środków w wybranych

regionach i zadaniach, tak aby finansowane działania możliwie szybko przyniosły zakładane efekty.

Z programu skorzystało:

	2021		2022		2023	
Program Wyrównywania Różnic Między Regionami III.	6 (B i F) 5 (D)	640.415 936.060	3 (F) 2 (D)	275.239 675.270	3 (B i F) 4 (D)	288.973 982.051

Źródło : Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu:

Ponadto Powiat Radomski podpisał umowy na realizację dwóch programów w ramach pakietu Samodzielność-Aktywność-Mobilność, tj. Dostępne Mieszkanie i Mieszkanie dla Absolwenta.

	2021		2022		2023	
Program S-A- M						
Zamiana mieszkanie	0	0	0	0	0	127.687
Wynajem mieszkania	0	0	0	0	0	169.635

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu.

Powiat Radomski realizował także Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2023, i „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2024, którego głównym celem było wprowadzenie usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. Z Programu w roku 2023 - skorzystało 27 uczestników , w roku 2024 - 25 uczestników.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu w omawianym okresie współpracowało z różnymi organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy osobom niepełnosprawnym m.in. ze Stowarzyszeniem Klub „Amazonki” w Pionkach, Stowarzyszeniem Rodzin i Przyjaciół Osób z Zespołem Downa „Nasze Dzieci”, Radomskim Klubem Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki Niewidomych i Słabowidzących, Polskim Towarzystwem Stwardnienia Rozsianego, Stowarzyszeniem

Osób Niepełnosprawnych PROVIDENTAE DEI, Oratoryjnym Stowarzyszeniem „RADOŚĆ” i innymi.

Na terenie powiatu radomskiego w 2023 roku działały 4 warsztaty terapii zajęciowej, których koszty działalności były finansowane w 90% kosztów ze środków PFRON, a w 10% ze środków Powiatu Radomskiego:

- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Pionkach, prowadzone są przez Gminę Miasto Pionki;
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Jedlance Starej, prowadzone są przez Caritas Diecezji Radomskiej;
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Młodocinie Większym, prowadzone przez Stowarzyszenie Przyjaciół Młodocina Większego i Osób Niepełnosprawnych Pozytywni;
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Dąbrowce Nagórnej, prowadzone przez Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym „Do celu” im. Św. Brata Alberta w Radomiu.

Rozdział IV – Diagnoza Problemów Społecznych

IV.1 Wprowadzenie

Na terenie powiatu radomskiego w 2024 roku zostały przeprowadzone badania diagnozujące problemy społeczne, których efektem jest opracowanie pt. „Postrzeganie problemów społecznych przez mieszkańców powiatu radomskiego” (załącznik do PSRPS). Celem podjętych badań była analiza wybranych problemów społecznych, występujących na terenie powiatu. Przedmiotowy dokument określa również zdolność podmiotów ekonomii społecznej do realizacji szeroko rozumianych usług społecznych. W badaniu łącznie udział wzięło 317 dorosłych mieszkańców powiatu.

Z uwagi na obszerny charakter dokumentu, w dalszej części niniejszego Rozdziału przedstawiono jedynie wnioski oraz rekomendacje.

IV.2 Wnioski z Diagnozy

Ogólne warunki życia w powiecie

Najwięcej respondentów ocenia aktualne warunki życia w powiecie jako wystarczające /średnie (39,43%). Raczej dobre warunki zadeklarowało 23,34%, natomiast dobre – 20,50%. Niewielki odsetek ocenia je jako złe lub bardzo złe (12,93%). Wyniki te wskazują na przeciętną ocenę jakości życia przez większość mieszkańców.

Główne problemy społeczne mieszkańców

Najczęściej wskazywanymi przyczynami problemów społecznych były alkoholizm (69,40%) oraz niezaradność życiowa (54,89%). Inne czynniki to bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (33,44%), bezrobocie (30,28%) i przemoc domowa (28,08%). Wskazuje to, że problemy związane z uzależnieniami i zaradnością są kluczowymi wyzwaniami dla mieszkańców powiatu.

Ubóstwo

26,18% respondentów zna wiele rodzin ubogich, a 35,65% słyszało o takich rodzinach. Wynika z tego, że problem ubóstwa jest rozpoznawalny, choć w większości dotyczy osób, o których słyszeli respondenci.

Uzależnienia (71,29%) oraz dziedziczenie ubóstwa (49,21%) to najczęściej wskazywane przyczyny popadania w biedę. Respondenci widzą również wpływ chorób (41,32%) i bezrobocia (34,38%).

Sytuacja osób z niepełnosprawnościami

Izolacja (47,95%) oraz utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (46,69%) to najczęściej wymieniane problemy. Z kolei 22,08% ankietowanych wskazało bezrobocie jako istotną trudność. Wyniki te pokazują, że część osób z niepełnosprawnością doświadcza zjawiska wykluczenia społecznego.

56,78% respondentów uznało, że oferta pomocy dla osób z niepełnosprawnościami wymaga wzmocnienia. Wyniki te wskazują na potrzebę zwiększenia wsparcia i dostosowania oferty do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Dostęp do opieki zdrowotnej

82,33% respondentów uznało dostęp do placówek opieki zdrowotnej za niewystarczający, co wskazuje na poważny problem związany z dostępem do tego typu usług.

Problemy osób starszych

Choroby (83,91%), samotność (73,82%) oraz brak opieki ze strony rodziny (54,89%) to główne problemy osób starszych w powiecie radomskim. Wyniki te pokazują, że problemy zdrowotne i brak wsparcia rodzinnego mają kluczowy wpływ na jakość życia seniorów.

Przemoc domowa

Najczęściej wskazywanymi przyczynami były uzależnienia (91,48%), nieumiejętność radzenia sobie z problemami (76,34%) oraz stres (45,74%). Wyniki te pokazują, że uzależnienia i problemy psychologiczne są kluczowymi czynnikami prowadzącymi do przemocy domowej.

Problemy dzieci i młodzieży

Uzależnienie od komputera i Internetu (81,07%) oraz przemoc ze strony rówieśników (72,87%) były najczęściej wymienianymi problemami. Również zaniedbania wychowawcze (50,47%) i brak autorytetów w otoczeniu (49,53%) stanowią istotne wyzwania.

Zadowolenie z warunków życia w powiecie

Pozytywnie oceniono dostęp do Internetu (54,26%) oraz organizację imprez cyklicznych (54,89%). Mieszkańcy są także stosunkowo zadowoleni z oferty edukacyjnej szkół (50,79%).

Najwięcej niezadowolenia budzi dostęp do opieki zdrowotnej (72,87%) oraz organizacja czasu wolnego (36,59%). Respondenci wyrazili również negatywną opinię na temat bezpieczeństwa publicznego (28,71%).

Zaangażowanie władz lokalnych

Większość ankietowanych (54,26%) oceniła zaangażowanie władz w rozwiązywanie problemów społecznych jako pozytywnie, a 29,02% dostrzega potrzebę jeszcze większego zakresu wsparcia w obszarze problematyki społecznej.

Podsumowanie

Wyniki ankiety ukazują pewne problemy społeczne występujące w powiecie radomskim. Osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością, w kryzysie borykają się przede wszystkim z problemami zdrowotnymi i samotnością. Dzieci i młodzież cierpią na uzależnienia od technologii oraz doświadczają przemocy rówieśniczej. Doznają zaniedbań ze strony środowiska rodzinnego. Problemami występującymi w powiecie jest też niezaradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnienia oraz brak umiejętności rozwiązywania problemów, czego niekiedy konsekwencją jest konieczność odseparowania dzieci od środowiska pochodzenia. Niezmiennie, jednym z największych wyzwań stojących przed pracownikami pomocy społecznej jest przeciwdziałanie przemocy domowej. Część respondentów ocenia jako niewystarczający dostęp do opieki zdrowotnej.

IV.3 Rekomendacje z Diagnozy

Rekomendacje na podstawie diagnozy mieszkańców w powiecie radomskim obejmują kompleksowe działania, mające na celu poprawę jakości życia. Diagnoza ukazała problemy, z którymi mierzą się mieszkańcy powiatu — począwszy od niewydolności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, uzależnień, przemocy, problemów infrastrukturalnych, takich jak ograniczenia w dostępie do usług publicznych, aż po trudności społeczne i ekonomiczne. Przedstawione rekomendacje mają na celu wprowadzenie zmian, które przyczynią się do integracji społecznej, zwiększenia dostępności usług oraz ogólnej poprawy warunków życia w powiecie radomskim, zgodnie z założeniami polityki prorodzinnej.

Rozwój usług wsparcia społecznego i profilaktyka uzależnień

Należy zwiększyć dostępność programów wsparcia, zwłaszcza dla rodzin niewydolnych wychowawczo, z problemami alkoholowymi i innymi oraz dla osób dotkniętych przemocą domową. Należy zwrócić uwagę na zapewnienie w sytuacji koniecznej wsparcia w ramach ośrodka interwencji kryzysowej, domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Konieczne jest rozwijanie nowych form wsparcia – mieszkania

treningowe lub wspomagane. Część odsetek mieszkańców wskazuje uzależnienia jako poważny problem, dlatego rozwój infrastruktury pomocy i profilaktyki jest niezbędny do zmniejszenia negatywnego wpływu uzależnień na społeczność, mając na uwadze dobro rodziny i społeczeństwa. Uzależnienia i przemoc domowa skutkują bowiem często umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej.

Edukacja i przeciwdziałanie bezrobociu

Bezrobocie i niska płaca to istotne problemy w powiecie radomskim. Rekomenduje się wprowadzenie programów wspierających zdobywanie nowych umiejętności, kwalifikacji zawodowych oraz współpracę z lokalnymi przedsiębiorstwami, aby zwiększyć liczbę ofert pracy. Warto także rozważyć programy zachęcające do podejmowania własnej działalności gospodarczej, aby wesprzeć przedsiębiorczość mieszkańców, pomóc w rozwiązywaniu występujących problemów w zakresie codziennego życia i funkcjonowania czy mieszkalnictwa (zwiększające się koszty utrzymania, ubóstwo energetyczne etc.).

Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i opiekunczą

Część mieszkańców wskazuje na konieczność poprawy dostępu do w/wymienionych usług. Zasadne jest podjęcie działań na rzecz zwiększenia liczby placówek, adekwatnie do występujących potrzeb, ich modernizacji oraz wzmocnienia opieki nad osobami długotrwale chorymi i starszymi. Wprowadzenie programów wsparcia zarówno w środowisku, jak i w placówkach.

Poprawa infrastruktury transportowej

Ograniczona mobilność, zwłaszcza wśród osób z niepełnosprawnościami, jest wyzwaniem. Zasadnym wydaje się modernizacja środków transportu publicznego, w tym dostosowanie pojazdów do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, oraz zwiększenie dostępności do przystanków.

Zwiększenie dostępności miejsc rekreacyjnych i poprawa organizacji czasu wolnego

Część respondentów wyraża potrzebę zwiększenia dostępności miejsc do spędzania wolnego czasu oraz organizacji wydarzeń rekreacyjnych. Zasadne byłoby zatem, wspieranie i rozwijanie oferty wydarzeń kulturalnych i sportowych, które będą odpowiadały na potrzeby różnych grup społecznych.

Działania edukacyjne i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Problem wykluczenia społecznego dotyczy wielu grup, w tym rodzin o niskim statusie materialnym, osób starszych i niepełnosprawnych, wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Rekomenduje się prowadzenie działań w obszarze przeciwdziałania wykluczeniu oraz realizację programów, które umożliwią tym grupom pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym i pobudzanie aktywności w celu pełnej, zgodnej z zasadami współżycia społecznego realizacji ról społecznych.

Wsparcie dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi

Zaniedbywanie, przemoc psychiczna, fizyczna to zjawiska nadal powszechne spośród różnych form niewłaściwego traktowania dzieci przez najbliższych, które odbierają szansę na szczęśliwe i bezpieczne dzieciństwo.

Konieczne jest zatem realizowanie działań, programów wsparcia opiekuńczo-wychowawczego, które pomogą w rozwiązywaniu problemów związanych z opieką nad dziećmi, a także zwiększenie dostępu do poradnictwa rodzinnego, a w sytuacjach koniecznych - dalsze wspieranie i rozwijanie systemu rodzinnej pieczy zastępczej.

Zwiększenie wrażliwości społecznej wobec osób starszych i z niepełnosprawnością

Osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością często borykają się z problemami zdrowotnymi, samotnością i brakiem wsparcia. Ważnym krokiem jest prowadzenie inicjatyw uwrażliwiających społeczeństwo na potrzeby tych grup społecznych oraz rozwój usług o charakterze opiekuńczym.

Promocja zdrowego stylu życia i przeciwdziałanie uzależnieniom wśród młodzieży

Ze względu na wskazywanie uzależnień od komputera i Internetu jako głównych problemów wśród młodzieży, rekomenduje się wprowadzenie programów edukacyjnych promujących zdrowy styl życia, rozwijających umiejętności radzenia sobie ze stresem, oraz angażujących młodzież w aktywności sportowe i kulturalne. Promocja zdrowego stylu życia powinna wykorzystywać także zasoby naturalne.

Reintegracja społeczno-zawodowa

Mając na uwadze fakt, iż duża liczba mieszkańców powiatu radomskiego to osoby z niepełnosprawnością, konieczne jest działanie ukierunkowane na rozwijanie oraz wzmacnianie u tych osób umiejętności uczestnictwa w życiu społecznym oraz adekwatnie do możliwości psychofizycznych spełniania ról społecznych w miejscu pracy, życia i pobytu. Wzmacnianie istniejących, rozwijanie nowych form wsparcia np. w postaci utworzenia Zakładu Aktywizacji Zawodowej.

Rozdział V – Zasoby instytucjonalne

Na terenie powiatu radomskiego funkcjonuje wiele instytucji wspomagających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Należą do nich między innymi:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Radomiu,
- Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności,
- Dom Pomocy Społecznej w Jedlance;
- Dom Pomocy Społecznej w Krzyżanowicach;
- Dom Pomocy Społecznej w Wierzbicy;
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Młodocinie Większym (jednostka prowadząca: Stowarzyszenie Przyjaciół Młodocina Większego i Osób Niepełnosprawnych Pozytywni);
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Jedlance Starej (jednostka prowadząca: Caritas Diecezji Radomskiej);
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Pionkach (jednostka prowadząca: Urząd Gminy Pionki);
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Dąbrówce Nagórnej (jednostka prowadząca: Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym „Do celu” im. Św. Brata Alberta w Radomiu)
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Jedlance i Pionkach;
- Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne;
- Spółdzielnia Socjalna "Pożyteczni" w Mniszku (gm. Wolanów);
- Zespół Niepublicznych Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych – Domy dla Dzieci im. Jana Pawła II w Jasieńcu Iłżeckim Dolnym;
- Powiatowe Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne w Krzyżanowicach.

Zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, powiat radomski współpracuje z takimi organizacjami pozarządowymi jak: „Betania” Parafia Rzymsko – Katolicka św. Stanisława Bpa M. w Wierzbicy, Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Rodzin „Nowe Perspektywy”, Caritas Diecezji Radomskiej, Fundacja Familis i in.

Rozdział VI – Analiza SWOT oraz dane prospektywne

VI.1 Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

- 1) wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
- 2) wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
- 3) zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
- 4) zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości powiatu w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Tabela 8 Analiza SWOT

Problem ubóstwa	
Mocne Strony	Słabe Strony
• Działalność jednostek organizacyjnych pomocy społecznej - ośrodków pomocy społecznej; • Wysokie kwalifikacje i doświadczenie pracowników; • Zaangażowanie pracowników w działalność na rzecz problematyki społecznej; • Sprawny system udzielania świadczeń (m.in. praca socjalna, świadczenia pieniężne, rodzinne); • Praca asystentów rodziny; • Funkcjonowanie Karty Dużej Rodziny; • Dofinansowanie posiłków w szkołach dla dzieci z ubogich rodzin; • Oferta PUP – staże, szkolenia; • Udział pracowników w szkoleniach podnoszących wiedzę na temat pomocy osobom dotkniętym ubóstwem oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym; • Realizacja dodatków mieszkaniowych	• Bierność klientów pomocy społecznej; • Nowe zadania ustawowe nakładane na jednostki organizacyjne pomocy społecznej • Często zmieniające się przepisy prawne - nadmiar dokumentacji, a za mało czasu na pracę socjalną; • Brak miejsc pracy na lokalnym rynku pracy; • Brak dostępności do mieszkań socjalnych; • Niska motywacja do zmiany trudnej sytuacji życiowej. • Utrzymywanie się licznej, stałej klienteli pomocy społecznej; • Podejmowanie prac dorywczych przez mieszkańców, co skutkuje brakiem ciągłości pracy oraz stałego źródła dochodu
Szanse	Zagrożenia
• Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie pomocy społecznej poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach; • Prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin; • Efektywna praca socjalna; • Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania; • Wspieranie aktywności społecznej społeczności lokalnej; • Zdobywanie kwalifikacji i dodatkowych umiejętności w ramach szkoleń i projektów.	• Powiększanie się dysfunkcji rodzinnych; • Niewystarczające finansowanie pomocy społecznej; • Problem przemocy domowej na tle ubóstwa i uzależnień; • Problem alkoholizmu i narkomanii; • Niewystarczająca wiedza na temat problemów społecznych; • Migracja młodych ludzi do większych miast; • Starzejące się społeczeństwo; • Bezradność w rozwiązywaniu własnych problemów;

	• Tzw. „dziedziczenie biedy”; • Likwidacja miejsc pracy, utrata pracy zatrudnienia
Problem sieroctwa	
Mocne Strony	Słabe Strony
• Aktywność służb społecznych w reagowaniu na problemy dziecka i rodziny; • Dostępność pomocy psychologicznej; • Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie; • Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa; • Rozbudowa systemu rodzinnej pieczy zastępczej; • Edukowanie w zakresie nabywania właściwych kompetencji wychowawczych; • Objęcie rodzin wsparciem asystenta rodziny; • Współpraca z jednostkami działającymi na rzecz dziecka i rodziny; • Uczestnictwo pracowników w szkoleniach dotyczących problemu dziecka i rodziny; • Dostęp do ofert profilaktycznych, edukacyjnych, szkoleń w celu podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników;	• Występowanie zjawisk społecznej patologii w rodzinach biologicznych dzieci (uzależnienia, przemoc domowa); • Coraz częstsza bezradność opiekuńczo-wychowawcza rodziców; • Brak mieszkań wspomaganych; • Brak mieszkań treningowych; • Ograniczona liczba miejsc instytucjonalnej pieczy zastępczej; • Niewystarczająca liczba chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej; • Brak rodzin specjalistycznych, gotowych do zapewniania wsparcia dzieciom o szczególnych potrzebach; • Przewlekłość postępowania sądowych w sprawach rodzinnych i opiekuńczych; • Brak dostatecznego wsparcia ze strony wolontariuszy; • Problemy wychowawcze, zaburzenia zachowania, deficyty zdrowotne u dzieci przebywających w pieczy zastępczej

Szanse	Zagrożenia
• Zwiększenie dostępności poradnictwa rodzinnego; • Intensywniejsza praca socjalna w rodzinach biologicznych ; • Wspieranie samodzielności wychowanków w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej; • Wzrost jakości usług świadczonych przez podmioty realizujące zadania pomocy społecznej i pieczy zastępczej; • Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu; • Podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie pieczy zastępczej; • Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze, w tym zawodowe; • Wzrastająca świadomość o potrzebie podejmowania działań w rozwiązywaniu problemu sieroctwa; • Gotowość rodzin spokrewnionych do bycia rodziną zastępczą; • Regulacje prawne umożliwiające prawidłowe funkcjonowanie rodzin wykluczonych społecznie; • Zwiększenie liczby programów profilaktycznych np. promujących zdrowy styl życia; • Rozwój gospodarki lokalnej, zwiększenie miejsc pracy w celu zapobiegania migracji rodziców	• Brak dostatecznych perspektyw rozwojowych dla młodzieży opuszczającej instytucjonalną pieczę zastępczą; • Brak mieszkań dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej; • Niedostateczna liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych; • Pojawienie się zjawiska „eurosieroctwa”; • Umieszczanie dzieci w placówkach instytucjonalnych; • Brak pożądanych zmian w funkcjonowaniu rodzin biologicznych; • Stały przyrost dzieci wymagających umieszczenia w pieczy zastępczej; • Trudności w dostępie do pomocy specjalistycznej dzieci, długi czas oczekiwania

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	
Mocne Strony	Słabe Strony
• Współpraca między instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży; • Aktywne działanie pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży; • Prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny; • Zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego; • Zapewnienie bezpieczeństwa w zakresie podstawowych potrzeb dzieci i młodzieży; • Edukacja i wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; • Współpraca z rodziną w celu niwelowania i zapobiegania sytuacji kryzysowych; • Poprawa warunków socjalno-bytowych rodziny; • Wsparcie interdyscyplinarne rodzin; • Zapobieganie izolacji społecznej, aktywizacja społeczna członków rodzin; • Praca asystentów rodziny; • Wsparcie ze strony specjalistów np. psychologa, terapeuty uzależnień; • Dostępność zajęć dla dzieci i młodzieży; • Współpraca z Zespołami Interdyscyplinarnymi na rzecz rodzin doświadczających przemocy; • Wsparcie finansowe i rzeczowe rodzin, znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej; • Praca socjalna w środowisku lokalnym;	• Niedostateczna liczba specjalistów do pracy z rodziną w środowisku zamieszkania; • Bezradność wychowawcza, szczególnie w rodzinach wielodzietnych i niepełnych; • Zbyt niski status materialny rodzin wielodzietnych i niepełnych; • Zbyt niski poziom rozpoznawania problemów i potrzeb rozwojowych dzieci; • Niedostateczna liczba miejsc w żłobkach, przedszkolach; • Brak miejsc w ośrodkach socjoterapeutycznych dla dzieci z trudnościami opiekuńczo- wychowawczymi; • Brak dostępności do szkoleń z zakresu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych; • Brak świetlic gminnych, przyszkolnych zapewniających opiekę w godzinach popołudniowych; • Brak dostępu do specjalistycznych poradni dla dzieci z problemami psychicznymi i zaburzeniami; • Brak mieszkań socjalnych. • Brak dostatecznej oferty kulturalnej dla dzieci i młodzieży; • Brak rodzin wspierających; • Niski poziom świadomości rodzicielstwa; • Wzrost liczby zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży; • Niechęć do udziału w spotkaniach z psychologiem czy terapeutą uzależnień; • Brak współpracy ze strony rodzin, bierna postawa, brak umiejętności wykorzystywania swoich zasobów do pokonywania problemów; • Zbyt mała liczba asystentów rodziny;

• Zapewnienie wsparcia w ośrodku interwencji kryzysowej, domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – adekwatnie do potrzeb • Karty Dużej Rodziny; • Dostępność do świetlic wiejskich	• Niski poziom aktywności rodzin w rozwiązywaniu problemów; • Nasilenie zjawisk patologicznych
Szanse	Zagrożenia
• Prowadzenie programów profilaktycznych przez szkoły; • Świadczenie w pobliżu miejsca zamieszkania rodzin poradnictwa i doradztwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego; • Zwiększenie liczby placówek typu dziennego dla dzieci i młodzieży; • Zintegrowany system wsparcia dziecka i rodziny; • Powiązanie działań na rzecz aktywizacji społecznej, zawodowej i wsparcia psychologiczno- pedagogicznego; • Zaangażowanie rodzin we współpracę z organizacjami pomocowymi; • Podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych poprzez pracę asystenta i pracownika socjalnego; • Podejmowanie współpracy przez rodziny zamiast biernego korzystania z pomocy finansowej	• Występowanie zjawiska wyuczonej bezradności; • Niski poziom współpracy między szkołą a rodziną; • Narastające problemy społeczne w rodzinach wielodzietnych i niepełnych: ubóstwo, bezrobocie, alkoholizm, zachowania przestępcze wśród rodziców i dzieci etc,; • Trudności z podjęciem pracy spowodowane np. brakiem opieki nad dziećmi; • Wykluczenia ze środowiska rówieśniczego, zagrożenie uzależnieniami i wsparcie ubóstwa; • Niekorzystne procesy demograficzne poprzez starzenie się społeczeństwa, ujemny bilans migracji; • Pogarszająca się kondycja psychiczna młodzieży; • Uzależnienia wśród coraz młodszej grupy wiekowej; • Utrata autorytetu przez rodziców; • Łatwy dostęp do środków uzależniających dla dzieci, młodzieży i rodziców; • Brak zaangażowania w obowiązki opiekuńczo-wychowawcze; • Przyzwyczajenie się do korzystania z pomocy społecznej; • Brak zaangażowania w poszukiwania pracy; • Powielanie negatywnych wzorców; • Nastawienie rodzin wyłącznie na pomoc finansową;

Problem długotrwałej lub ciężkiej choroby (niesamodzielnosci)	
Mocne Strony	Słabe Strony
• Profesjonalne przygotowanie kadry w dziedzinie spraw osób długotrwale chorych i niesamodzielnych; • Wydłużenie średniego czasu trwania życia poprzez profilaktyczne badania przesiewowe; • Możliwość realizowania się osób starszych w Klubach Seniora (edukacja w zakresie zdrowego stylu życia); • Usługi opiekuńcze dla osób chorych przewlekle; w tym usługi Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej, Opieka Wytchnieniowa; • Funkcjonowanie Domów Pomocy Społecznej, Centrum Opiekuńczo - Mieszkalnego; • Świadczenia przyznawane przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej	• Wzrost liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej; • Marginalizowanie problemów osób długotrwale chorych; • Ograniczony z powodów ekonomicznych dostęp do domów pomocy społecznej; • Ograniczona liczba wolontariuszy mogących świadczyć pomoc osobom długotrwale chorym; • Niski poziom życia osób starszych i długotrwale chorych; • Zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na dwupokoleniową, z postępującym marginalizowaniem funkcji opiekuńczych wobec seniorów rodu; • Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców; • Ograniczone możliwości kontynuowania przez osoby starsze i z niepełnosprawnością aktywności zawodowej; • Niska kwota wsparcia w postaci zasiłków pieniężnych dla osób zagrożonych długotrwłą chorobą lub osób opiekujących się takimi osobami; • Wzrost udziału osób z orzeczoną niepełnosprawnością w ogólnej liczbie mieszkańców; • Brak ośrodków rehabilitacyjnych dla osób długotrwale chorych; • Brak zapewnionego transportu zorganizowanego dla osób długotrwale chorych; • Braki kadrowe w stosunku do zapotrzebowania; • Przewaga działań doraźnych o charakterze ratowniczym nad działaniami profilaktycznymi; • Zbyt długie oczekiwanie na wizyty u specjalistów;

	• Brak inicjowania przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia
Szanse	Zagrożenia
• Dostosowywanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej; • Wpływ postępu medycyny na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych; • Organizowanie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób starszych i chorych, w tym korzystanie z programów rządowych; • Podejmowanie działań na rzecz wsparcia społecznego osób przewlekle chorych – szczególnie z zaburzeniami psychicznymi; • Realizacja większej liczby programów wspierających osoby długotrwale chore; • Wykwalifikowanie specjalistycznej kadry; • Podjęcie współpracy z organizacjami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnością i ciężko chorych; • Wyższe świadczenia pieniężne; • Zapewnienie wczesnej diagnostyki medycznej; • Szersza oferta działań integracyjnych dla dorosłych • Realizacja Programu 75+;	• Ograniczona liczba szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym; • Wzrastająca liczba osób samotnych; • Niedokładne rozpoznanie potrzeb osób długotrwale chorych; • Brak dziennych domów pomocy społecznej; • Długi czas oczekiwania na wizyty u lekarzy specjalistów; • Brak opieki instytucjonalnej dla osób długotrwale chorych; • Narażenie na pogłębienie samotności, depresji, wykluczenia społecznego; • Starzejące się społeczeństwo; • Wzrost liczby osób wymagających opieki zdrowotnej; • Brak odpowiedniej kadry do świadczenia usług na rzecz osób z niepełnosprawnością i przewlekle chorych; • Brak wsparcia ze strony rodziny; • Brak środków finansowych na realizację zadań z zakresu świadczeń zdrowotnych; • Likwidacja oddziałów szpitalnych ze względu na brak środków finansowych

Problem bezrobocia	
Mocne Strony	Słabe Strony
• Potencjał demograficzny - znaczna liczba osób w wieku produkcyjnym; • Dostępność programów aktywizujących dla osób bezrobotnych; • Warunki sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości, a tym samym tworzeniu nowych miejsc pracy; • Efektywna współpraca pomiędzy władzami lokalnymi a organizacjami pozarządowymi, w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji zawodowej; • Działalność żłobków świadczących opiekę dla dzieci do lat 3 oraz świetlic w szkołach, co korzystnie wpływa na aktywizację zawodową kobiet; • Spadek bezrobocia na lokalnym rynku pracy; • Programy szkoleniowe organizowane przez urząd pracy; • Programy stażowe; • Programy mentoringu, gdzie doświadczeni pracownicy pomagają młodszymi w wejściu na rynek pracy; • Wysoko wykwalifikowani doradcy zawodowi, specjaliści do spraw aktywizacji zawodowej; • Prace społecznie użyteczne, prace interwencyjne, jako włączenie do życia zawodowego; • Rozpowszechnianie przez pracowników socjalnych wśród swoich podopiecznych ofert pracy; • Informowanie osób bezrobotnych o przysługujących im prawach i formach pomocy tj. finansowej, rzeczowej, usługowej	• Spadek chęci do działania oraz zmian, w przypadku osób długotrwale bezrobotnych; • Zjawisko dziedziczenia bezrobocia; • Słaba oferta pracy dla osób z niepełnosprawnością (np. w zakładach pracy chronionej, spółdzielniach socjalnych); • Niskie zarobki w stosunku do wysokości świadczeń socjalnych, co często zniechęca do podejmowania zatrudnienia; • Brak specjalistycznego podejścia do potrzeb i umiejętności poszczególnych dla bezrobotnych; • Biurokracja i długotrwałe procedury w instytucjach; • Niedostateczne środki przeznaczone na programy aktywizacji; • Ograniczona liczba specjalistów działających na obszarze pomocy bezrobotnych; • Brak miejsc pracy w zakładach znajdujących się na terenie gminy; • Zbyt małe zainteresowanie aktywizacją zawodową; • Podejmowanie pracy tzw. „na czarno”; • Przyzwyczajenie beneficjentów do korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej; • Małe zainteresowanie szkoleniami indywidualnymi wynikające z konieczności zatrudnienia po odbyciu szkolenia

Szanse	Zagrożenia
• Możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej); • Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach; • Tworzenie nowych miejsc pracy; • Kierowanie na szkolenie podnoszące kwalifikacje, przekwalifikowanie; • Wzrost mobilności zawodowej; • Korzystniejsze warunki do założenia własnej działalności gospodarczej; • Stworzenie korzystniejszych warunków podjęcia pracy dla absolwentów szkół; • Półożenie demograficzne między większymi miastami, powstała strefa ekonomiczna; • Zainteresowanie potencjalnych inwestorów, tworzenie nowych miejsc pracy	• Wysokie koszty pracodawców; • Zjawisko nielegalnego zatrudnienia; • Limitowana liczba miejsc w programach aktywizacji zawodowej; • Wyjazdy zagraniczne w celach zarobkowych; • Uzależnienia; • Brak chęci zmiany dotychczasowego życia; • Niedostateczna ilość środków finansowych na szkolenia, kursy itp.; • Zbyt małe zainteresowanie prowadzeniem własnej działalności gospodarczej; • Brak konkurencyjności w ofertach pracy; • Wysokie koszty związane z prowadzeniem własnej działalności

Problem alkoholizmu i narkomanii	
Mocne Strony	Słabe Strony
• Działalność Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; • Dostęp do środków finansowych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych; • Monitoring sprzedaży alkoholu i papierosów; • Zapewnienie dostępu do pomocy specjalistycznej, w tym psychologicznej rodzinom dotkniętym problemami uzależnień; • Prowadzenie działań w obszarze profilaktyki uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem działalności profilaktycznej wśród dzieci szkolnych i młodzieży poprzez organizację m.in. różnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci, tj. obozów, półkolonii, zimowisk, zajęć sportowych; • Działania profilaktyczne w środowisku lokalnym- warsztaty , pogadanki, konsultacje; • Współpraca z instytucjami zewnętrznymi	• Występowanie zjawiska nietrzeźwości wśród kierowców; • Występowanie przypadków spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży; • Występowanie zjawiska sprzedaży alkoholu i jego spożywania przez nieletnich; • Brak znajomości instytucji udzielających pomocy osobom uzależnionym; • Zażywanie substancji psychoaktywnych lub narkotyków przez mieszkańców gminy; • Zależność współwystępowania problemu alkoholizmu i lub narkomanii oraz przemocy domowej; • Niedostatek usług psychiatrycznych; • Niskie zainteresowanie i zaangażowanie w organizowanie grup samopomocowych dla osób współuzależnionych; • Mała świadomość zagrożenia i istoty uzależnienia w środowisku; • Trudności i brak pozytywnych efektów terapii osób głęboko uzależnionych; • Łatwość dostępu do alkoholu i innych używek dla osób nieletnich; • Niewystarczająca oferta leczenia odwykowego; • Długie terminy oczekiwania na realizację obowiązku leczenia odwykowego; • Niewystarczający system profilaktyki

Szanse	Zagrożenia
• Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach; • Zwiększanie świadomości rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych na temat uzależnień poprzez uczestnictwo w prelekcjach, szkoleniach, spotkaniach profilaktycznych; • Zwiększanie świadomości wśród dzieci i młodzieży na temat zagrożeń uzależnieniami poprzez realizację programów, warsztatów profilaktycznych w szkołach; • Intensyfikacja działań informacyjnych w celu poszerzania wiedzy mieszkańców na temat instytucji pomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin, w tym udział w kampaniach edukacyjnych; • Zwiększenie dostępu do wsparcia w dziedzinie profilaktyki i leczenia uzależnień; • Promowanie zdrowego stylu życia – bez używek; • Organizowanie konkursów mających na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa; • Pozyskiwanie środków zewnętrznych; • Zwiększenie dostępności korzystania ze wsparcia terapeuty i psychologa; • Rozwój placówek pomocowych w obszarze profilaktyki i terapii; • Wzrastająca świadomość o potrzebie podejmowania działań w rozwiązywaniu problemów uzależnień	• Wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych; • Nasilenie skali zjawiska nielegalności sprzedaży napojów alkoholowych i dostępu do narkotyków; • Obniżenie wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej; • Rosnące zagrożenia uzależnieniami behawioralnymi; • Zwiększający się dostęp do środków psychoaktywnych (dopalaczy),; • Rosnąca liczba interwencji i procedur Niebieskie Karty z powodu przemocy domowej na skutek uzależnień; • Brak grup socjoterapeutycznych dla dzieci; • Społeczna akceptacja alkoholu

Problem niepełnosprawności	
Mocne Strony	Słabe Strony
• Zaangażowanie pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w pomoc osobom z niepełnosprawnością; • Dostrzeganie problemów osób z niepełnosprawnością w środowisku lokalnym; • Dostępność świadczeń związanych z niepełnosprawnością m.in. zasitek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, świadczenie wspierające, zasiłek stały, renta socjalna, karta parkingowa, dofinansowania z PFRON, refundacja wyrobów medycznych, zniżki komunikacyjne, zniżki na wydarzenia kulturalne; • Realizacja Programów „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, „Opieka wytchnieniowa”; • Dostępność programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób z niepełnosprawnością; • Możliwość uzyskania dofinansowań ze środków PFRON; • Prowadzenie domów pomocy społecznej; • Prowadzenie ŚDS, COM i WTZ; • Współpraca z organizacjami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnością; • Wsparcie ze strony wolontariuszy	• Istniejące bariery architektoniczne; • Wykluczenie społeczne, samotność; • Niska aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnością, brak miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością; • Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, usług rehabilitacyjnych i opiekuńczych; • Ograniczona oferta w zakresie organizacji czasu wolnego; • Niewystarczająca liczba miejsc w domach pomocy społecznej; • Niewystarczająca liczba miejsc w ŚDS, COM i WTZ; • Niewystarczające środki na dofinansowanie dla osób z niepełnosprawnością; • Brak mieszkań treningowych i wspomaganych; • Deficyt w zakresie funkcjonowania ośrodków świadczących usługi opiekuńcze (dzienne); • Deficyt specjalistów gotowych do współpracy z organizacjami pozarządowymi; • Brak pieniędzy na utrzymanie i leki; • Ciągły wzrost kosztów utrzymania w Domach Pomocy Społecznej;
Szanse	Zagrożenia
• Likwidowanie barier architektonicznych; • Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych oraz opiekuńczych; • Realizacja programów aktywizacji zawodowej dla osób z niepełnosprawnością;	• Niskie świadczenia pieniężne związane z niepełnosprawnością; • Niewystarczająca oferta wsparcia dla osób z niepełnosprawnością; • Niski poziom kwalifikacji osób z niepełnosprawnością; • Izolacja i brak akceptacji osób z niepełnosprawnością w środowisku lokalnym;

• Realizacja projektów, spotkań integracyjnych, angażujących osoby z niepełnosprawnością w życie społeczne; • Monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnością; • Wzrost świadomości społeczeństwa na temat sytuacji i potrzeb osób z niepełnosprawnością; • Poprawa funkcjonowania osób z niepełnosprawnością w środowisku; • Współpraca z organizacjami pozarządowymi; • Udział w różnych formach wsparcia; • Programy edukacyjne dla opiekunów osób z niepełnosprawnością; • Dostępność do turnusów rehabilitacyjnych; • Zapewniona opieka w miejscu zamieszkania; • Szybka pomoc medyczna w przypadku zagrożenia zdrowia i życia; • Możliwość wyrównania szans osób z niepełnosprawnością za pomocą nowej technologii (praca zdalna, podnoszenie kwalifikacji online, nowoczesne programy komputerowe)	• Samotność osób z niepełnosprawnością; • Wzrost ilości osób wymagających umieszczenia w DPS-ach; • Wysoka odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej; • Obawa opiekunów o przyszłość osób z niepełnosprawnością; • Niechęć przez pracodawców do zatrudnienia osoby z niepełnosprawnością; • Występujące bariery architektoniczne; • Wykluczenie społeczne; • Samotność, depresja; • Obawa osób z niepełnosprawnością, różnego rodzaju lęki przed aktywizacją (skutkują zamykaniem się w domu); • Problem w komunikowaniu się osób z niepełnosprawnością
---	---

Źródło: opracowanie własne.

VI.2 Dane prospektywne

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie pomocy społecznej.

Pomoc społeczna, pomoc osobom z niepełnosprawnością, osobom w kryzysie, przeciwdziałanie przemocy domowej, pomoc osobom ubogim, problem sieroctwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego:

- Zapewnienie wsparcia w ramach dziennych placówek dla osób w różnego rodzaju kryzysie oraz z niepełnosprawnością;
- Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej;
- Dostosowanie komunikacji do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami;
- Darmowy dostęp do specjalistycznego poradnictwa dla osób w różnego rodzaju kryzysie oraz z niepełnosprawnością;
- Działania profilaktyczne i informacyjne dotyczące przemocy - spotkania ze specjalistami, informatory, ulotki;
- Poprawa funkcjonowania kobiet doświadczających przemocy oraz ich dzieci w sferze zdrowia psychicznego i pełnionych ról społecznych - bezpłatne wsparcie specjalistów np. psychologa, terapeutę;
- Zapewnienie kompleksowej i interdyscyplinarnej bezpłatnej pomocy dzieciom doświadczającym przemocy;
- Wszelchstronne wsparcie interwencyjne dla kobiet i dzieci w kryzysie w związku z doznaną przemocą - zapewnienie miejsc w ośrodkach wsparcia (np. Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Dom dla Samotnej Matki);
- Wzmocnienia współpracy z innymi instytucjami/organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy, w tym z Zespołami Interdyscyplinarnymi - wspólne spotkania, szkolenia;
- Wspieranie rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, w tym zawodowych;
- Współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem osobom doświadczającym przemocy domowej;
- Tworzenie mieszkań wspomaganych i treningowych;
- Zapewnienie miejsc w ośrodkach dla dzieci przejawiających zaburzenia zachowania, sprawiających trudności wychowawcze;
- Podniesienie świadomości społeczeństwa na problem niepełnosprawności;
- Zapewnienie dostępności do programów dofinansowujących edukację osób z niepełnosprawnością, poprawę funkcjonowania etc.;
- Dostosowywanie pomieszczeń czy lokali mieszkalnych dla osób z niepełnosprawnością;

- Zapewnienie większego dostępu do wszechstronnej rehabilitacji, mającej na celu adaptację społeczną;
- Szersza oferta działań integracyjnych dla osób z niepełnosprawnością, osób w kryzysie;
- Skuteczne oddziaływania wobec osób stosujących przemoc domową;
- Wzmocnienie współpracy z innymi instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz osób wykluczonych społecznie;
- Realizacja programów dla osób stosujących przemoc domową;
- Realizacja treningów kompetencji społecznych dla osób z niepełnosprawnością;
- Realizacja treningów kompetencji rodzicielskich, programów profilaktycznych;
- Objęcie opieką psychologiczno-pedagogiczną dzieci z rodzin wykazujących niezaradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych;
- Zmiana zainteresowań wśród młodych ludzi (sport, hobby, muzyka, sztuka) i zmiana sposobów spędzania wolnego czasu;
- Propagowanie zdrowego stylu życia zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży;
- Organizowanie grup wsparcia dla osób w kryzysie;
- Poradnictwo prawne;
- Psychoterapia dla dzieci i młodzieży.
- Aktywizacja społeczności lokalnej; spotkania integracyjne w środowisku,

Rozdział VII – Cele główne, cele szczegółowe i ich realizacja

VII.1 Wizja i misja

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu powiatu radomskiego, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za kilka lat. Wizja określa bardzo ogólnie, dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Wobec powyższego, mając również na względzie przeprowadzoną Diagnozę Problemów Społecznych, a także kontynuując dotychczasowe działania (na podstawie wcześniejszej Strategii), w niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, wizja została sformułowana w następujący sposób:

Powiat radomski – powiat, w którym każda rodzina ma dostęp do wsparcia w realizacji swoich funkcji, osoby w kryzysie i z niepełnosprawnościami czują się pełnoprawnymi członkami społeczności, a system wsparcia społecznego działa harmonijnie, z udziałem wielu podmiotów, tworząc zintegrowaną i empatyczną wspólnotę

Misja została z kolei wyrażona w następujący sposób:

Zapewnienie efektywnego wsparcia rodzinom, osobom w kryzysie i z niepełnosprawnościami poprzez rozwój usług społecznych, integrację środowisk lokalnych oraz współpracę z różnorodnymi podmiotami, by budować spójne, aktywne i otwarte społeczeństwo

VII.2 Cele strategiczne i kierunki działań

Wobec przedstawionej wizji, jak również mając na względzie przedstawioną Diagnozę, a także kontynuację części dotychczasowych działań sformułowano następujące cele strategiczne:

- **Cel strategiczny 1. Skuteczne wspieranie rodzin w realizacji ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych i efektywna pomoc w kryzysach**
- **Cel strategiczny 2. Osoby w kryzysie i z niepełnosprawnością aktywne i zintegrowane ze społecznością lokalną**
- **Cel strategiczny 3. Dobrze funkcjonujący system wsparcia społecznego, uwzględniający różnego rodzaju podmioty**

Tabela 9 Cele strategiczne, kierunki działań, wskaźniki, czas realizacji, finansowanie, realizatorzy i partnerzy w realizacji

Cel strategiczny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
1. Skuteczne wspieranie rodzin w realizacji ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych i efektywna pomoc w kryzysach	- Realizacja poradnictwa dla rodzin - Skuteczna interwencja i wsparcie dla osób borykających się z problemem przemocy domowej i uzależnieniami - Realizacja programów dla osób stosujących przemoc domową - Funkcjonowanie systemu wsparcia dla osób w kryzysie (wsparcie specjalistyczne, pomoc w ramach ośrodka interwencji kryzysowej, domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, mieszkań treningowych lub wspomaganych). - Realizacja działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz uzależnień - Realizacja zadań z obszaru pieczy zastępczej – zapewnianie miejsc w pieczy zastępczej potrzebującym dzieciom i młodzieży - Promocja rodzicielstwa zastępczego, pozyskiwanie nowych kandydatów na rodziny zastępcze - Realizacja wsparcia psychologicznego, prawnego i grup wsparcia dla rodzin zastępczych	- Liczba osób korzystających ze wsparcia - Liczba rodzin zastępczych - Liczba kandydatów na rodziny zastępcze - Liczba dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych - Liczba dzieci kierowanych do pieczy zastępczej instytucjonalnej - Liczba korzystających z poradnictwa dla rodzin - Liczba usamodzielnionych wychowanków - Liczba dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do środowiska pochodzenia	2025-2030	Budżet samorządowy (powiatowy, gminne) i centralny, fundusze celowe, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, inne jednostki organizacyjne powiatu, placówki oświatowe, ośrodki pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, organizacje pozarządowe

Cel strategiczny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
1. Skuteczne wspieranie rodzin w realizacji ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych i efektywna pomoc w kryzysach (c.d.)	- Realizacja wsparcia dla wychowanków pieczy zastępczej - Pomoc w usamodzielnianiu się wychowanków pieczy zastępczej - Pomoc w zakresie powrotu dzieci z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych lub umieszczeniu w rodzinach adopcyjnych - Realizacja programów usamodzielniania - Tworzenie mieszkań wspomaganych i treningowych dla młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą - Promowanie pozytywnych postaw w rodzinach i dobrych praktyk wychowawczych - Realizacja programów podnoszących kompetencje rodziców i opiekunów odnośnie metod wychowawczych, sposobów rozwiązywania konfliktów itp. - Realizacja wydarzeń integrujących i aktywizujących rodziny, promujących zdrowy styl życia - Rozpowszechnianie informacji o możliwościach uzyskania wsparcia dla rodzin	- Liczba wychowanków korzystających z różnych form wsparcia - Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach adopcyjnych - Liczba mieszkań wspomaganych i treningowych - Liczba zrealizowanych programów usamodzielniania - Liczba zrealizowanych programów, wydarzeń integracyjnych			

Cel strategiczny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
2. Osoby w kryzysie i z niepełnosprawnością aktywne i zintegrowane ze społecznością lokalną	- Realizacja działań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnością - Działania na rzecz rozwoju takich inicjatyw jak Zakłady Aktywności Zawodowej i spółdzielnie socjalne - Wspieranie tworzenia Warsztatów Terapii Zajęciowej, Środowiskowych Domów Samopomocy, Centrów i Klubów Integracji Społecznej oraz innych podmiotów wspierających osoby starsze i z niepełnosprawnością - Świadczenie opieki w domach pomocy społecznej, centrach opiekuńczo – mieszkalnych dostosowanej do potrzeb i stanu zdrowia osób wymagających całodobowego wsparcia, a także w dziennych ośrodkach pomocy - Poprawa dostępu osób z niepełnosprawnością i starszych do opieki zdrowotnej, rehabilitacji i innych usług specjalistycznych - Zapewnianie specjalistycznego poradnictwa, w tym psychologicznego, prawnego i zawodowego dla osób z niepełnosprawnością	- Liczba osób korzystających z różnych form wsparcia z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej - Liczba bezrobotnych osób z niepełnosprawnością - Liczba osób korzystających z Warsztatów Terapii Zajęciowej, Środowiskowych Domów Samopomocy, i innych podmiotów - Liczba osób korzystających z poradnictwa - Liczba osób korzystających z opieki wytnieniowej, wsparcia asystenta, szkoleń.	2025-2030	Budżet samorządowy (powiatowy, gminne) i centralny, fundusze celowe, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, inne jednostki organizacyjne powiatu, ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe

Cel strategiczny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
2. Osoby w kryzysie i z niepełnosprawnością aktywne i zintegrowane ze społecznością lokalną (c.d.)	• Wspieranie opiekunów osób starszych i z niepełnosprawnością (szkolenia, opieka wytchnieniowa itp.) • Realizacja programów PFRON • Poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego dedykowanej dla osób z niepełnosprawnością i starszych • Działania informacyjne i edukacyjne skierowane do społeczności lokalnej, unaoczniające potrzeby i wyzwania osób starszych i z niepełnosprawnością • Rozpowszechnianie informacji o możliwościach uzyskania wsparcia dla osób starszych i z niepełnosprawnością				

Cel strategiczny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
3. Dobrze funkcjonujący system wsparcia społecznego, uwzględniający różnego rodzaju podmioty	• Doskonalenie współpracy oraz wymiany informacji między instytucjami zaangażowanymi we wspieranie lokalnej społeczności • Współpraca z organizacjami pozarządowymi i wspieranie ich działalności • Promowanie innowacyjnych form współpracy w różnych dziedzinach pomocy społecznej oraz powierzanie zadań zgodnie z obowiązującymi regulacjami • Wspieranie i promowanie działań innych podmiotów zaangażowanych w pomoc społeczną na rzecz jej beneficjentów • Podnoszenie kompetencji kadr zaangażowanych we wsparcie społeczne • Zapewnianie odpowiedniej liczebności kadr wspierających społeczność lokalną • Tworzenie nowych placówek wsparcia, odpowiednio do istniejących potrzeb oraz dostępnych zasobów • Pozyskiwanie funduszy na realizację projektów	• Liczba pracowników podmiotów realizujących usług społeczne, uczestniczących w szkoleniach • Liczba wspólnych działań realizowanych z organizacjami pozarządowymi • Liczba szkoleń, konferencji etc.	2025-2030	Budżet samorządowy (powiatowy, gminne) i centralny, fundusze celowe, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni	Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, inne jednostki organizacyjne powiatu, placówki oświatowe ośrodki pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, organizacje pozarządowe

Źródło: opracowanie własne.

Rozdział VIII – Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Przewidywane efekty działań podjętych w ramach realizacji Strategii obejmują przede wszystkim:

- wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy społeczne i gospodarcze;
- wzmocnienie skuteczności i intensywności działań instytucji pomocowych, połączone z budowaniem większego zaufania do tych organizacji;
- zmniejszenie zakresu problemów społecznych na obszarze powiatu radomskiego.

Prognozowane zmiany powiat radomski osiągnie poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.

Szczegółową prognozę zmian zawiera poniższa tabela.

Tabela 10 Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Problem społeczny	Prognoza zmian
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	• rozwój systemu wsparcia dla osób i rodzin w kryzysie; • powstawanie nowych rodzinnych form pieczy zastępczej jako alternatywy w sytuacji braku możliwości sprawowania opieki nad dziećmi ze strony rodzin biologicznych w duchu deinstytucjonalizacji; • poprawa sytuacji życiowej wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej; • synergia działań podmiotów realizujących działania na rzecz dziecka, stałe rozwijanie oferty pomocowej
Niepełnosprawność	• podniesienie standardu życia osób z niepełnosprawnościami; • poszerzenie dostępności i poprawa jakości oferowanego wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami; • wzmocnienie współpracy między samorządem a organizacjami pozarządowymi wspierającymi osoby z niepełnosprawnościami; • zwiększenie udziału osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i zawodowym; • rozszerzenie możliwości zatrudnienia dla osób z niepełnosprawnościami

Uzależnienia	• ograniczenie występowania różnego rodzaju uzależnień; • minimalizowanie negatywnych konsekwencji uzależnień dla jednostek, rodzin i społeczeństwa; • obniżenie ryzyka uzależnień wśród dzieci i młodzieży; • zwiększenie społecznej wiedzy i świadomości na temat problematyki uzależnień
Przemoc domowa	• ograniczenie występowania przemocy domowej; • zmniejszenie negatywnego wpływu przemocy domowej na jednostki, rodziny i społeczeństwo; • zwiększenie społecznej świadomości na temat problemu przemocy domowej • zwiększenie społecznej wiedzy i świadomości na temat zjawiska przemocy
Osoby starsze, niesamodzielne, osoby w kryzysie	• podniesienie standardu życia osób starszych, niesamodzielnych, w kryzysie; • zapewnienie lepszej dostępności i wyższej jakości pomocy dla w/wymienionej grupy osób; • wzmocnienie współpracy pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi; • zwiększenie aktywnego udziału osób zagrożonych wykluczeniem w życiu społecznym

Źródło: opracowanie własne.

Rozdział IX – System zarządzania i aktualizacji Strategii

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Niestworzenie tego systemu powoduje, że Strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

IX.1 Podmioty zarządzające realizacją Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz powiatowych (a także gminnych) instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- Rada Powiatu – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – samodzielna jednostka organizacyjno-budżetowa, pełni funkcję realizatora strategii;
- doradcy – środowisko odpowiedzialne za opiniowanie, stanowiące zarazem forum wymiany doświadczeń i pomysłów na rozwój społeczny.

IX.2 Ramy finansowe Strategii

Źródła finansowania działań obranych w Strategii to:

- budżet samorządowy – powiatowy,
- budżety samorządów gminnych,
- budżet centralny,
- fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej,
- środki PFRON,
- środki przyznawane w ramach konkursów przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- inne programy.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań powiatu jest jego budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy. Stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów powiatu. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem oraz charakterem dochodów budżetowych.

Polityka społeczna, zapobieganie ubożeniu społeczeństwa, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz przedsięwzięcia w zakresie rozwiązywania problemów społecznych obejmują jedną z ważniejszych sfer działania społecznego. Są one także działaniami samorządu powiatowego. Nie bez znaczenia w całości kształcie finansowania działań niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych może być także udział funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych źródeł zewnętrznych.

Największy udział w realizacji działań strategicznych przypada jednak funduszom samorządu powiatowego. Budżet planowany na realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Radomskiego na lata 2025-2030 będzie szacowany w okresach rocznych. W 2023 roku wydatki na działania związane z polityką społeczną zawarte w następujących działach budżetu powiatu radomskiego: 851 – Ochrona Zdrowia, 852 – Pomoc społeczna, 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza i 855 – Rodzina sięgnęły 98,6 mln zł³. Zakłada się, że przyszłe wydatki na realizację celów strategicznych oscylować będą corocznie w granicach zbliżonych do wydatków za 2023 rok, jednak z uwzględnieniem planowanych wzrostów wydatków związanych ze zwiększaniem się kosztów realizacji usług czy pozyskiwaniem dodatkowych funduszy zewnętrznych na realizację projektów.

Wskazane wyżej ramy finansowe, stanowią oszacowanie kosztów realizacji niniejszej Strategii. Natomiast wszelkie zmiany w budżecie (uchwale budżetowej) niezbędnym do osiągnięcia celów niniejszej Strategii podlegają zatwierdzeniu przez Radę Powiatu, w trybie przewidzianym dla uchwalania budżetu powiatu.

IX.3 Instrumenty realizacji Strategii

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, a także monitoringu.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań powiatu jest jego budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych. Trzeba stwierdzić, że poziom dochodów własnych powiatu może nie być wystarczający w stosunku do realizowanych

³ www.bdl.stat.gov.pl

zadań oraz potrzeb społecznych. Niezbędny jest zatem sprawnie funkcjonujący mechanizm zasilania zewnętrznego budżetu.

Wdrażając Strategię, Powiat będzie musiał oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

IX.4 Monitoring i ocena wdrażania Strategii

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Wobec zmieniających się uwarunkowań i potrzeb niezawodną metodą kształtowania rzeczywistości będzie ciągłe monitorowanie zmian oraz współzależne z nimi diagnozowanie, co stanowi podstawę strategicznego zarządzania. Tylko w ten sposób Strategia może być skutecznym narzędziem zarządzania, spełniać swoją rolę w kształtowaniu skutecznej polityki społecznej, zgodnie z przyjętymi celami i aspiracjami lokalnej społeczności.

Zapisy Strategii nie stanowią dokumentu zamkniętego. Zmieniające się potrzeby społeczne w czasie i pod wpływem różnych czynników wymuszają stałe aktualizowanie. Strategia i wynikające z niej pogramy winny być corocznie weryfikowane, zwłaszcza w okresie poprzedzającym prace nad budżetem kolejnego roku, czyli przed podejmowaniem decyzji finansowych. Informacja o realizacji Strategii przygotowana przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu przedstawiana będzie Radzie Powiatu Radomskiego każdorazowo podczas składania sprawozdania z działalności statutowej.

Spis tabel

Tabela 1 Struktura ludności powiatu radomskiego	13
Tabela 2 Informacje o szkolnictwie w powiecie radomskim	14
Tabela 3 Gospodarstwa domowe i osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w powiecie radomskim	15
Tabela 4 Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej według przyczyn w powiecie radomskim	15
Tabela 5 Informacje o bezrobociu w powiecie radomskim.....	16
Tabela 6 Dane na temat rodzin zastępczych w powiecie radomskim w 2023 roku	18
Tabele 7 Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających z różnych form wsparcia realizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radomiu w latach 2021-2023	20
Tabela 8 Analiza SWOT	31
Tabela 9 Cele strategiczne, kierunki działań, wskaźniki, czas realizacji, finansowanie, realizatorzy i partnerzy w realizacji	47
Tabela 10 Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	522

Załącznik: Postrzeganie problemów społecznych przez mieszkańców powiatu radomskiego.